

Bränningen

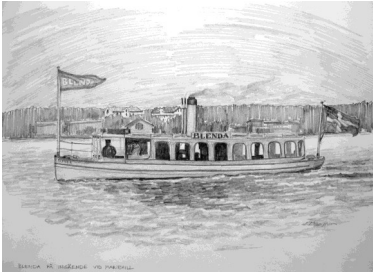
Medlemsblad för Söderhamns Kust- och skärgårdsförening

Nummer 2—2008

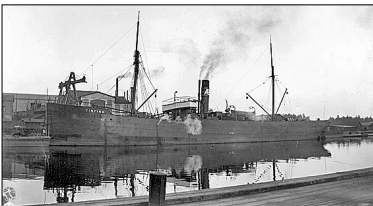
Gäddans Öppethållande i sommar

Om trivseldagarna 10,17,24 och 31 juli och utställningarna i i uthusets konstrum. Det har också blivit en extra utställning den 7 aug, med

Per-Erik Strandlund

Båtbyggare och sjökapten som byggde båtar på Wenströmska varvet på 1860-talet. Senare kapten på **Händig** som hade rutten Söderamn-Sandarne. I slutet av sitt liv var han dessutom firmästare på

Tirfings grundstötning i Stugsund.

En artikel av Sture Claesson om de dramatiska händelserna och om Oscar Strandlund och hans liv.

Kullorna på Tuppen

En artikel av Hoff Sven Hedlund om Kullornas hårda arbete på Tuppen som strandskonare och vevare av vevslupar som trafikerade sträckan mellan staden och Stugsund på 1850-talet. Mer om detta kan ni få veta om den 11 nov på Biblioteket.

Esbjörn Hillberg, född och uppväxt i Söderhamn, har gästat oss ett par gånger och hållit mycket uppskattade och välbesökta föredrag om fyrar, varje sommar brukar han gästa vår skärgård. I nummer 1/2008 av Atlantica-Tidningen finns en intressant artikel som vi fått tillstånd att återge nedan.

När Esbjörn Hillberg, 1996, vände hem till Sverige efter många utlandsår hade vi 2 200 fyrar men inget fyrsällskap. 2008 är antalet fyrar mycket mindre men Fyrsällskapet har cirka 3000 medlemmar. Jämförelsen haltar, fyrbyggnaderna står ju vanligen kvar men allt flera fyrar har stigit in i skuggornas värld. Vad har hänt?

Den ena delen av svaret är lätt. Sjöfartsverkets inkomster kommer till stor del från de avgifter som handelssjöfarten betalar. Redarna trycker på för att verket ska rationalisera och avgifterna hållas nere. Därför försöker verket dra ned på kostnaderna genom att släcka fyrar och försöka överföra fyrbyggnader till Fastighetsverket.

Vill man veta varför Fyrsällskapet på tio år utvecklats sig till något som liknar en folkrörelse måste man lära känna Esbjörn Hillberg. Och då bör man åka ut till Donsö, där han och fru Ulla bor.

Esbjörn har levt ett rörligt liv, mesta-dels inom shipping. Född och uppvuxen i Söderhamn fick han tidigt smak för sjön. Han provade på att sommarjobbade på bruket, seglade på fritiden och sommarjobbade ombord på en bogserbåt. Så småningom blev hemstaden lite för trång så Esbjörn utvandrade till Göteborg och studier på universitetet.

Databehandling hade nu blivit^{en} efter-frågad specialitet och studierna omfattade just

ADB (som det hette), numerisk analys, system och program. Överallt fanns data som behövde behandlas men det var ont om folk som visste hur man gjorde. Vägen gick via Götaverken, SAS, Göteborgs stads systemutvecklingsavdelning till Broströms.

Broströms var i färd med att bygga upp en dataavdelning och här landade Esbjörn. I en konservativ bransch som shipping upplevde många datakillarna som ett hot, men de producerade rationella lösningar och gjorde nytta.

Familjen Hillberg slog sig ned i Lerum och herr Hillberg fortsatte sin resa inom Broströms med att rationalisera fraktsättningen och fortsatte efter det till New York och Broströms kontor där. Hillbergs slog sig ned i Greenwich och levde suburban life. Behagligt, men Esbjörn började sakna utmaningar.

På nästa destination blev livet mindre gott, men mycket mera spännande, Esbjörn skickades till Teheran för att försöka vända ett

företag, som Broströms var delägare i, till vinst. I samma veva bröt kriget mellan Iran och Irak ut och allt blev en hopplös röra. Affärerna gick allt sämre, amerikaner och européer försvann och livet blev riktigt problematiskt. Till sist var det hög tid att ge sig i väg, vilket inte var så lätt. Hemresan gick med buss till Kaspiska havet, med båt till Baku och därifrån med flyg hem till Sverige via Moskva. Till Sverige hade under mellantiden hustru Ulla tagit sig med barnen och familjen återsamlades.

Efter en tid i Göteborg skickades Esbjörn till Italien med placering i Carrara för att starta en fartygslinje mellan Italien och Libyen i samverkan med ett italienskt rederi. Linjen fick bra fart och lönsamhet. Allt gick bra ända tills USA inledde sin blockad av Libyen. Då var det roliga över och det gällde att få ut sina tillgångar ur landet. Lösningen blev att ta ut tillgodohavandena i form av containerhyra.

Transatlantic tog över Broströms och Esbjörn

blev VD i ett joint venture, Global Equipment Management med ett tjugotal rederier som kunder och ett par miljarder i omsättning. London blev familjens nya bostadsort. Efter att både Johnson och Östasiatiska Kompaniet försvunnit ur ägarkretsen gick volymen ned och företaget lades ned 1994. 1996 flyttade Ulla och Esbjörn tillbaka, men inte till Göteborg utan till Donsö där som-marhuset stod och väntade.

Under åren i England hade Esbjörn nämligen börjat samlas nautica. Och med denne man gäller inga halvmesyrier. Först kom föremål, sen litteratur och då dök de första fyrböckerna upp. Esbjörn blev medlem i föreningar, jagade böcker i antikvariaten och besökte fyrar. Och efter några år hade han fått ihop en samling fyr litteratur som sannolikt är störst i världen. Från och med nu var det fyrar som gällde!

Att Esbjörn Hillberg skulle sätta sig med armarna i kors på Donsö var otänk-bart. Nu föddes idén att starta ett svenskt fyrsällskap. Det visade sig finnas likasin-nade som ville vara med och efter många kontakter satte han sig och skrev ett utkast till stadgar.

I oktober 1996 beslöt 25 närvarande vid ett möte i Stenstorp att bilda Svenska Fyrsällskapet. Bland grundarna fanns Harry Sellman, Dan Thunman, Marianne Brus, Christian Lagerwall, Magnus Rietz, Johnny Söderlund, Anders Hedin och Magnus Blomstrand. Stadgar antogs och Esbjörn blev ordförande. Man beslöt att avstå från medlemsvärning, mottot blev »låt medlemmarna hitta oss«.

Syftet fastställdes till att samlas och do-kumentera fakta och berättelser om fyrar och fyrliv och att arbeta för att svenska fyrar skulle bevaras. Utgångspunkten är att våra fyrar representerar omistliga kul-turella

värden, inga nya fyrplatser tillkom-mer. Alltså måste vi ta vara på dem vi har. I Sverige finns i dag cirka 25 helt intakta fyrplatser bevarade. Detta i ett land som bidragit till den tekniska utvecklingen med Dah-léns uppfinningar och världens första blänkfyr (Korsö).

Sällskapets framgång beror enligt Esbjörn på att man fick med sig rätt personer från starten, att Sjöfartsverket ställde sig positivt, att den första Fyrbesöksboken öppnade folks ögon för sällskapet och att den stora Fyrkonferensen med deltagande från många myndigheter satte sällskapet på kartan. I Esbjörn Hillberg fick sällskapet också en ordförande med osed-vanlig arbetskapacitet och handlingskraft.

Drygt tio år senare har sällskapet cirka 3 000 medlemmar, driver programverksamhet på fyra ställen i landet, arrangerar fyrsesor inom och utom landet, har tidningen »Blänket« som kommer ut fyra gånger per år, håller en aktuell hemsida www.fyr.org och deltar som svensk representant i World Lighthouse Society. Men, framför allt har fyrsällskapet utvecklats till en organisation som kämpar på alla fronter för att bevara vår fyrkultur. Medlemmar över hela landet bevarar sina fyrar och rapporterar om deras status och sällskapet söker påverka ägarna till att vidtagna nödvändiga åtgärder. Kontakterna med Sjöfartsverket, Fastighetsverket och Fortifikationsförvaltningen är ofta åter-kommande och sällskapet bemöts med respekt. Därmed inte sagt att man får som man vill. Ingen av de tre myndigheterna vill ha ansvaret för de icke aktiva fyarna. Nu krävs en långsiktigt hållbar lösning. Esbjörn vill se en fyrstiftelse med huvudentressenterna som deltagare och med en finansiering som klarar underhållsbeho-ven.

Då först kan vi känna oss säkra på att få behålla våra fyrar Fyrintresset har vaknat i Sverige och fortsätter att växa. Bra fyrböcker har publicerats och spätt på intresset. Bland dem kan nämnas Dan Thunmans Sveriges Fyrplatser, Svenska Fyrar av Magnus Rietz och Harry Sellmann, Anders Hedins Ljus längs kusten och Lysande Skärgård.

Under 2007 kom också en ny utgåva av Fyrhandbok, som med en inledning om historik och teknik sedan presenterar alla landets fyrar. Den verkar nu ha funnit sin form.

Enligt Esbjörn Hillberg är detta endast en början.

Mycket står på programmet: Ta vara på och rusta fyrar, återbe-manna, studera och arkivera data om fyrfolket. Bygga upp ar-kiv och initiera forskning. Fyrmu-seum.

Och så en fyrstiftelse.

Ingen fältherre vinner slagen ensam, det är sant. Men utan Esbjörn Hillberg vete f-n om det ens blivit något slag.

Vill du veta mer om Fyrsällskapet eller bli medlem?

Ring Esbjörn Hillberg, telefon 031-97 21 48,

e-mail: esbjorn@hillberg.com

Per-Erik Strandlund

- Båtbyggare av rang

Per Erik Strandlund, son till sjötullvaktmästare Pehr Strandlund och hans hustru Katarina född Holmberg, föddes i Söderhamn den 15 maj 1825, började vid 17 års ålder vid skeppsbyggerierna i sin hemort lära sig timmermansarbete. Då vid 1850 talet en förmögen farbroders Erik Strandlund i Stockholm död ett mindre arv kom på hans lott, arvet utgjorde 1000 kronor och med penningvärdet för denna tid var det ej heller så litet i värde, reste Pehr Erik till Gävle och utbildade sig i skeppsbyggeri.

Efter hemkomsten till Söderhamn sträcktes kölen till ett första skeppsbyggnad å södra delen av Söderhamnsån å Wenströmska varvet, eller närmare bestämt vid den plats nuvarande magasinbyggnader är uppsatta vid järnbron, detta fartyg blev riggat som skonertskepp och fick namnet "Solose", då fartygsbyggnad å flera i Söderhamn och skärgården liggande skeppsvarv denna tid var rätt livlig, var även det Wenströmska skeppsvarvet i full verksamhet mellan 1850 och 1860 talet, och flera fartyg blev efter detta första sjö-

satta häruppe i Söderhamnsån.

När järnvägsbygget Söderhamn – Bergvik påbörjades vid 1860-talets början blev Per Erik Strandlund av dåvarande ägaren av Kilafors Bruk Carl Anton Rettig kallad att resa dit upp för att bygga fartyg och pråmar varmed gods och passagerare skulle fraktas mellan Bergvik och Kilafors

fors.

Då vid 1850-talet även Söderhamns skärgård började trafikeras av passagerarbåtar kom Strandlund 1872 åter till Söderhamn och nu som befälhavare på ångbåten "Händig" som trafikerade traden Söderhamn – Sandarne. År 1876 uppsattes Söderhamns inseglingsfyrrar å öarna Skuggskär och Brännskär varvid Per Erik

Händig backar ut från Tuppen

över Bergviken.

Två fartyg byggdes, i båda insattes ångmaskineri därav ångbåten "Kilafors" samt diverse pråmar för det gods som även skulle fraktas över sjön, som kapten på denna ångbåt "Kilafors" anställdes då Per Erik Strandlund varför han, med sin familj under en längre tid blev bosatt i Kila-

Strandlund blev anställd som fyrmästare vid dessa fyrrar, denna anställning innehade han till sin död som inträffade den 19 maj 1912.

Måndagkvällar på Gäddan

På måndagkvällarna träffas ett antal entusiaster för Fiskaremuséet för arbete och studier. För det mesta är det styrelsefolk som är med, men en och annan medlem slinker också in. Vi välkomnar flera till dessa kvällar. Vi håller på mellan 1730 och 1930, och förutom arbete som tex bilderna nedan visar så dricker vi kaffe och funderar över livets hemligheter. Vi har avslutning den 9 juni för vårsåsongen men startar till hösten igen.

Välkomna !

Stig och Lennart städar båten som skall ut på stan under Trivseldagarna.

Barbro plockar maskrosor

Vänstra bilden: Björn och Göran målar i konstrupmet. Hoppsan är vi på samma bräda? Övre bilden Johnny och Stig funderar hur gör vi här då ?

"Lägg gärna ner Sjöfartsverket men bevara våra fyrar! "

Sjöfartsverket har tyvärr gått helt vilse. Tanken med ett så kallat statligt affärsverk var att verket skulle kombinera ett företags starka sidor (konkurrensförmåga, effektivitet, etc) och ett statligt verks myndighetsansvar. Sjöfartsverket har gjort tvärt om; i sin affärsverksamhet slår man vakt om sina monopol vilket leder till ineffektivitet, ökade kostnader och sämre service. När det gäller rollen som statligt verk och myndighet blir Sjöfartsverkets generaldirektör däremot helt plötsligt väldigt affärsmässig; kulturminneslagen, som stammar från 1666, vill man inte kännas vid. De av riksdagen beslutade miljö- och kulturmål, som bl.a. innebär att minst 70 % av skärgårdsområdena med höga natur- och kulturvärden senast 2007 skall ha ett långsiktigt skydd, struntar man också i. Sjöfartsverket som har en budget på drygt 2000 miljoner, vill nu plötsligt spara ca 2 miljoner kronor genom att avveckla flera av landets unika kulturminnen. Detta får bara inte ske!

Svenska Fyrsällskapet har därför, tillsammans med Sveriges Hembygdsförening (drygt 450.000 medlemmar), skrivit ett brev till Kulturministern och informerat henne om problemet och bett om klarläggande om vem som har det direkta ansvaret för kulturminneslagens efterlevnad och riksdagens miljö kvalitetsmål. Hennes svar var att det är Sjöfartsverket i samråd med Statens Fastighetsverk.

Vi har därför ånyo skrivit till Sjöfartsverket i denna fråga och erbjudit oss att medverka i arbetet med bevarandet av fyrarna; vårt förslag är att en Svensk Nationell Fyrstiftelse inrättas, parallellt skall en snabb inventering, helt i överensstämmelse med riksdagens miljö- och kulturmål, genomföras. De fyrar och andra kulturminnen som lotsstationer, båkar och sjömärken som ofta har anor från medeltiden som bedöms särskilt värda att bevara för kommande generationer kan därefter bevaras med hjälp av en finansiell bas i fyrstiftelsen. Fyrstiftelsen behöver inte några svindlande summor men det är självklart att staten måste vara en av medfinansierarna och också en av stiftelsebildarna. Eftersom Sjöfartsverket hävdar att dom inte längre har användning av dessa fyrar skall Sjöfartsverket givetvis skänka dem till stiftelsen. Vi väntar med intresse på Sjöfartsverkets svar på vårt förslag.

För att rädda Sveriges marina kulturhistoriska arv och förmå Sjöfartsverket att ta sitt ansvar och sluta förstöra våra fyrar hoppas vi att alla som har intressen i detta, båtklubbar, fiskare, boende i skärgården, hembygdöreningar, turistnäringen, kulturhistoriska föreningar och andra stödjer denna process. Konkret ber vi också Länsstyrelserna att överväga kulturminnesförklaring av de fyrar som finns inom respektive län. Sveriges Fyrsällskap och Sveriges Hembygdsförening, som representerar över en halv miljon medlemmar, medverka mycket gärna med vår kunskap och ett brett engagemang från initierade människor i bygden.

Sverige har en lång och ärorik tradition när det gäller att bevara vår kulturhistoria men idag ligger vi tyvärr redan långt efter många andra länder när det gäller fyrarna. Det är hög tid att agera innan det är för sent, Sjöfartsverket har redan påbörjat nermonteringen.

Esbjörn Hillberg ordförande

Svenska Fyrsällskapet

Publicerar tidskriften Blänket med 4 nr/år. Publicerar fyrböcker

Svenska Fyrsällskapet

Grundades 1996-10-05

Ca 3000 medlemmar

Sveriges drygt 30 lokala fyrföreningar är medlemmar.

Världens största fyrsällskap (efter USA)

*Arrangerar årligen 30-40 föredrag/
program/utflykter.*

*Arrangerar Sveriges Internationella Fyrda-
gen drygt 6000 besökare.*

Svenska Fyrstiftelsen

En idé som Svenska Fyrsällskapet arbetar med.

Skall succesivt ta över/bevara fyrar som ej behövs.

*Riksantikvarieämbetet och Statens Fastighetsverk bör vara medgrundare
Bör finansieras av staten och industrin
Årlig kostnad ca 30 mkr för att bevara
Sveriges fyrar*

*Löser problemet med att bevara fyrarna
en del av Sveriges unika maritima kulturarv.*

Till hösten återkommer vi med Sotarafton igen..

Sotarafton

Boka redan nu in den **17 sept** i din almanacka. Vi träffs på Trollharens fisk kl 1830. **Anmäl senast den 3 sept** till Hans Fryklund.

Höstens styrelsemöten

4 sept hos Bengt Hedman, **2 okt** Njutånger studeibesök på Fiskaremuseet, och Båtbyggmuseet. **6 nov** på Gäddan och den **4 dec** Julmöte.

Fiskaremuséet sommaren 2008

Öppethållande och speciella arrangemang

Denna sommar kommer att se lite annorlunda ut än tidigare. Under 4 dagar i Juli förlängs öppethållandet samt med konstutställningar som extra attraktion.

26 juni och 3 juli **Öppet mellan kl 1400 –1700**

Följande torsdagar 10, 17, 24 och 31 juli har vi ett samarbete med Cityföreningen och Trivseldagarna. **Passa på att besöka Gäddan på väg upp till berget.**

10 juli

Öppet mellan kl 1400 –1900

Göran Strandow. Söderhamnskonstnär med stort intresse för Skärgårdsmotiv.

Han ställer ut i konstrupmet i det nyrenoverade uthuset.

På stan finns vi också med broschyrer och nya konstvykort som framställts av Skärgårdskonstnärerna, mellan 1400-1630.

Muséet öppet med bl.a bildutställning av våra 2 största öar, Prästgrundet och Storjungfrun. I rum öppet i nyrestaurerade uthuset.

Välkomna !

17 juli

Öppet mellan kl 1400 -1900

Elsie Tapper. Känd konstnär från Söderhamn. Nu visar hon sina konstverk med hennes svala och blåa ljusmåleri från kusten, speciellt från Stålnäsområdet, där hon tillbringar sin mesta tid, vår sommar som höst.

På stan finns vi också med broschyrer och nya konstvykort som framställts av Skärgårdskonstnärerna, mellan 1400-1630.

Muséet öppet med bl.a bildutställning av våra 2 största öar, Prästgrundet och Storjungfrun. I rum öppet i nyrestaurerade uthuset.

Välkomna !

24 juli

Öppet mellan kl 1400-1900

Eilert Andersson. En konstnär med många motiv på sin lyra. Populär studiecirkelledare i sin specialitet, akvarellmålning.

På stan finns vi också med broschyrer och nya konstvykort som framställts av Skärgårdskonstnärerna, mellan 1400-1630.

Muséet öppet med bl.a bildutställning av våra 2 största öar, Prästgrundet och Storjungfrun. 1 rum öppet i nyrestaurerade uthuset.

Välkomna !

31 juli

Öppet mellan kl 1400—1900

Jan Bergström. En konstnär på många plan. Har också varit målvakt i både Broberg och Bollnäs bandylag. Nu har han bytt målvaktshandsken mot penseln istället.

På stan finns vi också med broschyrer och nya konstvykort som framställts av Skärgårdskonstnärerna, mellan 1400-1630.

Muséet öppet med bl.a bildutställning av våra 2 största öar, Prästgrundet och Storjungfrun. 1 rum öppet i nyrestaurerade uthuset.

Välkomna !

7 Augusti

Öppet mellan kl 1400-1700

14 Augusti

Öppet mellan kl 1400—1700

Bokningar

Gäddan kan också bokas på andra tider än ovanstående. Det bör dock vara minst 6 st, då ställer vi gärna upp och guidar. Vi har också ett sammanträdesrum som rymmer 10 personer med kök till, för det lilla mötet. Boka hos någon av Lennart A, Barbro O, Hans Fryklund. Telefonnummer till dessa finns på styrelsesidan.

Spännande i Söderhamn – bygd, hav och skärgård

Jag är folklivsforskare i Leksand, följer i de arbetsvandrande dalkullornas fotspår. Ingen annan stans i vårt land har rörligheten varit större än i Dalarna, fattigdom, överbefolkning, kvinnoöverskott, brist på mat och andra påfrestningar fick dalfolket att dra ut över Sverige, och även utomlands, för sin försörjning och för att sända pengar hem till resten av familjen.

Ön ”Tuppen”, kullor var stenarbetare

(se separat manus)

Vevslupen ”Carro”

I juni 1851 startade en båtlinje för passagerare mellan staden och Stugsund. Det mesta kring denna trafik är okänt, kanske stod det på sin tid i tidningen om den märkliga båten och trafiken? Vevslupar har sina rötter i Leonardo Da Vincis 1400-tal, är dokumenterade från 1500-talet, fanns i Svenska Flottan i slutet av 1600-talet och kom i passagerartrafik under 1800-talet i Karlskrona, Göteborg och mest i Stockholm. Man kan enkelt uttrycka det som att vevslupar, eller ”Kullvevbåtar” som Strindberg skrev, var länken mellan roddbåtar och ångfartyg. Det var kullor som vevade på alla platser, därför är det min gissning att det var så även i Söderhamn. ”Carro” är en utmaning för alla intresserade av kulturhistoria med anknytning till hembygd och hav. Har du uppgifter är jag tacksam för en kontakt.

Föreläsning 11 november

Den 11 november kl. 19.00 föreläser jag på Stadsbiblioteket i Söderhamn om kullorna som gick på ”herrarbete”, arbetade år herrarna, överheten. En berättelse om fenomenet som pågick under 300 år, till orter och arbete över hela Sverige och även utomlands. Som kullan från Hälsingland som 12 gånger med häst och släde tog sig över isen till marknaden i Finland. Givetvis även kullorna på Tuppen och om vevslupen Carro. Välkommen för att lyssna och kanske för att dela med dig av vad du vet om de enastående kullorna från Siljansbygden.

Hoff Sven Hedlund

”Kullornas ambassadör”

Ön ”Tuppen”, kullor var stenarbetare

Ett par km utanför kusten söder om Söderhamn ligger en märklig ö, den ca 6000 kvm stora ön ”Tuppen”. Öns historia är mycket speciell, under de stora segelfartygens tid kom de till sågverken från stora delar av Europa för att hämta virkeslaster. Fartygen stabiliserades för resan upp till Söderhamnsområdet med barlast av mestadels grus. Med detta följde även frön från den ort där barlasten togs in. Innan virkeslasten kunde tas ombord lossades barlasten – på Tuppen. Med tiden kunde man på ön finna växter främmande för Söderhamns breddgrader.

Stenmur byggdes, kullor var med

För att hindra barlasterna att rinna ner i havet, beslöt den dåvarande ägaren, skeppsredaren, trävaruhandlaren, danske vicekonsuln mm, Axel Brolin, att bygga en stenmur runt hela ön. Ett gigantiskt arbete. Axel Brolin och hans många företag gick sedermera i konkurs, hemmet och företagen splittrades, alla ev. dokument kring stenmuren är försvunna. En nutida släkting till Axel Brolin är Lars Brolin som vet mycket om ön, dess äldre och även mer sentida historia. I området vet många människor att det var kullor som byggde muren, men inte så mycket mer. Lars Brolin är förmodligen den mest initierade. Från början ägdes ön av Söderhamns stad. Axel Brolin bytte till sig den mot tomt och sjöbodan. Senare har ön ägts av olika privatpersoner, på 1930-talet blev byggnaderna pensionat. På 1970-talet skänktes ön med byggnader till Söderhamns församling, vilken rustade upp byggnaderna som anpassades till kyrklig lägerverksamhet. 2002 övergick ön återigen till en privatperson.

Men kullorna?

”Alla” vet att det var kullor som byggde muren, men ingen har kunskap om vilka de var, hur många, om de kom till Söderhamn från Siljansbygden för att medverka vid byggandet, eller om de kanske var hustrur till arbetare från demånga sågverken. Och var det kullorna som ensamma gjorde alla arbeten, även stenhuggning och transporten till den plats i muren där stenen skulle inpassas?Frågetecknen är fler än utropstecknen. Kullorna var där, det vet man, men hur gick det till?

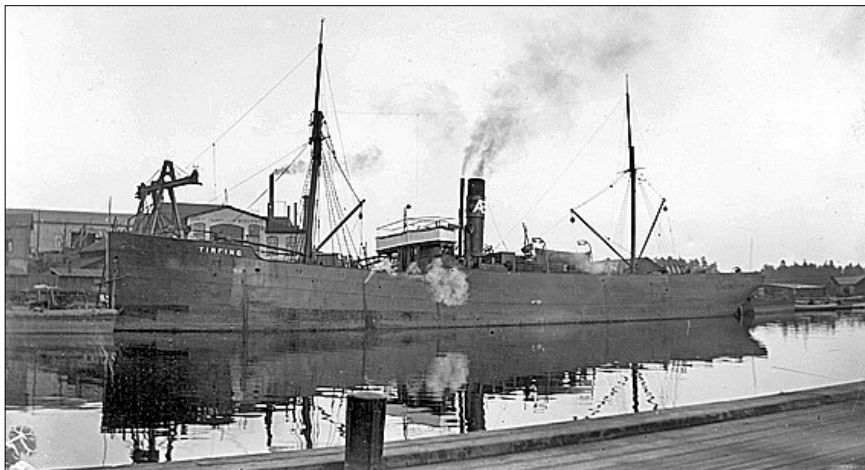
En utmaning för lokala forskare.

Om ”Tirfings” grundstötning Bärgningsångaren ”Ditja” och Oscar Strand- lund.

av Sture Claesson

(bilder och faktauppgifter ur Lars Brolins arkiv, där inte annat anges)

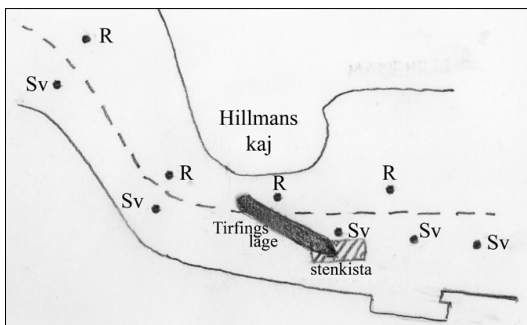
S/S ”Tirfing” vid kajen utanför Söderhamns Mekaniska Verkstad. FOTO: Ragnar Pettersson från Kultur och Fritids bildarkiv. DiBiS XRP 54

”Tirfing” var byggd 1882 i West Hartlepool, England, som ”Constance”. 1500 ton d.v. Köptes 1897 av Ångfartygs AB Tirfing, Göteborg och omdöptes till ”Tirfing”.

Såldes 1911 till Norrköping. Vidare öde okänt.

Stugsundshålet med farleden och ”Tirfing” efter grundstötningen.

Den 2 oktober 1908 kom ångaren ”Tirfing” vid sidan om farleden i den trånga

passagen i ”Stugsundshålet” på sin väg ut från staden.

Resterna av en stenkista rev upp ett hål i skrovet.

”Tirfing” stod på grund och vad värre var, hon spärade vägen för annan trafik, som på denna tid var mycket livlig. Kustångare, skärgårdsbåtar och inte minst virkeslastar måste fram. Nu var det stopp! Många nyfikna lockades till

stugsundskajen när ”Tirfing” gått på grund.

Neptunbolagets bärgningsångare ”Ditja”, stationerad i Stugsund, under befäl av Oscar Strandlund, Stugsund, kom först till undsättning. På bilden syns stäven

på ”Ditja” bakom fören på ”Tirfing”. Bogserbåten ”Bergvik” ligger på hitsidan och ångslupen ”Stugsund” försöker ta sig förbi haveristen in mot staden.

Här citeras förkortat Oscar Strandlunds efterföljande bärgningsrapport:

”Tirfing” grundstötte mellan 6 och 7 på morgonen den 2 oktober 1908. Vid vår ankomst befanns förrummet vattenfyllt och fartyget spärrade hela farleden. Det gällde att skyndsamt påbörja bärgningsarbetet. Läns pumpning sattes in och förberedelser för att täta skrovet fortsatte till 7 på kvällen när det blev för mörkt. Vattnet hade sjunkit med två fot. Arbetet fortsatte kl 6 följande morgon då ytterligare en av Neptunbolagets bärgningsångare, ”Herakles” kommit på plats. Kl 9.30 var vattnet urpumpat och vid 10-tiden lyckades ”Ditja” dra loss haveristen, som bogserades till Grundvik. Där fortsatte ”Herakles” och ”Ditjas” dykare med tätningsarbetet. Ett plan bultades fast över de skadade plåtarna, ett arbete som pågick hela följande natt.

Klockan ett på dagen den 4 oktober avgick ”Herakles” med haveristen till Stockholm.

Stugsund den 10 oktober 1908, Oscar Strandlund.

Hur Oscar Strandlund blev skeppare på bärgningsångaren ”Ditja”:

Oscar Strandlund var en aktad och duktig yrkesman på sitt område, känd i sjöfartskretsar. Det framgår klart och tydligt av detta brev från ”BERGNINGS- och DYKERI-AKTIEBOLAGET NEPTUN” daterat den 23 oktober 1899:

(Stig Berglund, Söderhamn, innehar originalet av följande brev genom sin fru Ingrid, som var släkt med Oscar Strandlund.)

*”Herr Kapten Oscar Strandlund ång. Fram
Stugsund*

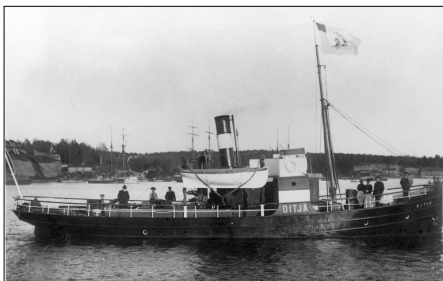
Vi kommer att behöfva en skeppare på vår bogserångare ”Ditja”, och som våra kaptener rekommenderat Eder erbjuda vi Eder härmed ifrågavarande befälhafvareplats. I händelse Ni reflekterar på densamma, kunna vi ju närmare tala om saken derest Ni inffinner Eder på vårt kontor, Kungsträdgårdsgatan 12, då Ni härnäst kommer hit till Stockholm.

*Högaktningsfullt
för BERGNINGS- och DYKERI-AKTIEBOLAGET NEPTUN
Edward Liljewalch”*

Oscar Strandlund tackade ja till erbjudandet och blev befälhavare på S/S Ditja.

*S/S DITJA byggd i Oskarshamn år 1898 längd 23,00m bredd 5,29m djup
2,63m 65 br.ton ångmaskin 135 IHK såld 1912.*

En ”dråplig” historia om Oscar Strandlund finns också att förtälja enligt Lars Brolin. Följande berättelse har Lars hört: *Oscar Strandlund bodde i Stugsund. Av sina vänner fick han smeknamnet ”VÅREN”. Det gick till så att när det blev vår, sa Oscar ofta ”burr det är vår”, vilket han sedan i alla år fick ”äta upp”.*

*Oscar Strandlund med hustrun Gunilla.- Karl Oscar Strandlund, f. 21/2 1864, g.m. Gunilla Strömngren, f. 9/5 1875 i Söderhamn.
FOTO: Ester Lindgren, som hade fotoateljé i Söderhamn.*

Bildens ägare: Ingrid Berglund

Söderhamns Kust- och skärgårdsförening

Ordförande

Lennart Andersson
lennart.andersson@soderhamn.com
0270-285539, 0270-33030, 070-8168411

Kassör

Barbro Olsson
barbro.olsson@soderhamn.com
0270-14915, 0270-60573, 073-2209430

Sekreterare

Hans Fryklund
hans.fryklund@soderhamn.com
0270-14082, 0270-281108, 070-5424855

Redaktion Bränningen

Lennart Andersson, Sture Claesson, Hans Fryklund

Övriga styrelsemedlemmar

Astrid Forslund, Björn Eriksson, Bengt Hedman, Johnny Andersson,
Björn Larsson, S-G Johansson:
Suppl: Stig Berglund, Arne Johansson, Sören Valdehav, Stig Hedman

Hemsidor

www.skargardsforeningen.se www.svartsundsrannan.se

E-post: info@skargardsforeningen.se

Adressetikett

B

Porto

Avsändare

Söderhamns Kust & Skärgårdsförening
c/o Barbro Olsson

Gästrikevägen 9
826 39 SÖDERHAMN

Du har väl inte glömt att betala medlemsavgiften ?.

Barbro vår kassör har på din adressetikett ritat ett kryss om du inte har betalt !
Vill du vara kvar som medlem och stödja vår verksamhet bör du betala in avgiften.

Vid årsskiftet stryker vi alla som ej har betalt !

Tack för ditt bidrag !
Styrelsen

Söderhamns Kust & Skärgårdsförening

Bg 5705-0700

Medlemsavgiften är 150:-